

УДК 658.14

Ю. І. ЛЕРНЕР, канд. екон. наук, проф., НТУ «ХПІ»,
В. Є. МАЛЯРОВА, студентка, НТУ «ХПІ».

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

У даній роботі пропонується методика поліпшення фінансового стану підприємства на основі ефективного та оптимального прийняття рішень. Базовим підприємством було вибрано банк «Автокразбанк». Був проведений аналіз фінансового стану та оцінка фінансової стійкості досліджуваного об'єкту. Як результат було виявлено основні проблеми діяльності банку та ряд економічних інструментів для виводу підприємства з кризи.

Ключові слова: аналіз, удосконалення, фінансовий стан, рішення, метод покращення.

Вступ. Прийняття оптимальних рішень використовується для формування різних варіантів економічних інструментів, без яких у принципі неможливо розглядати питання про оптимізацію та покращення фінансового стану підприємства. В результаті аналізу, проведеного при дослідженні цих проблем, була обрана і обґрунтована сфера застосування економічних інструментів: виробнича, підприємницька і регіональна. Не менш важливим питанням, без якого не може бути обґрунтовано жодне господарське рішення, є питання забезпечення об'єктивного вибору оптимального господарського рішення; під цим розуміється створення системи критеріїв для вибору такого рішення, їх ранжирування і оптимізації, тобто розробка економіко-математичної моделі оптимізації такого вибору з урахуванням імовірнісного характеру виробництва на досліджуваних об'єктах, невизначеності та ризиків. Рішенню усіх зазначених питань та завдань і присвячене економічне дослідження, виконане в роботі.

Аналіз останніх досліджень та літератури. Проблеми оцінки та покращення фінансового стану банку та проблеми виводу підприємства з кризи досліджували такі вчені-економісти як Г.А Багратян та І. О. Кравченко, О.І. Лавришин, та співробітники Світового банку, Брайович Братанович, які запропонували схему всебічної оцінки банку на основі не тільки фінансової, але й управлінської інформації, проаналізували всілякі ризики, яким піддаються в процесі своєї діяльності банки, в тому числі кредитний, ринковий, процентний, валютний, ризик ліквідності.

Мета дослідження. Аналіз і удосконалення підходів, методологій і практичних рекомендацій щодо поліпшення фінансового стану банківської структури.

Завдання дослідження. Перевірка відповідності фактичного стану звітної документації Автокразбанку, аналіз фінансового та економічного стану банку, рекомендації щодо їх поліпшення.

Об'єкт дослідження – процеси управління оптимальної роботою базового підприємства.

Предмет дослідження – теоретичне, методологічне та практичне забезпечення обґрунтування оптимального надійного та стійкого функціонування Автокразбанку, що призведе до покращення його фінансового стану.

Матеріали дослідження. Аналіз фінансового стану та оцінка фінансової стійкості підприємства були проведені на прикладі банку «Автокразбанк».

Методи дослідження, застосовувані в даній роботі, наступні: техніко-економічний аналіз; методи обліку зовнішнього середовища і фактора часу; теорія ймовірності, математична статистика, економіко-математичні методи; теорія ризиків; регресійний, дисперсійний, кореляційний, факторний, кластерний аналізи; комп'ютерне програмування.

На підставі аналізу великої кількості дослідних та практичних робіт з оцінки вартості фінансового стану промислових і фінансових підприємств була розроблена методика оцінки фінансового стану банківських структур.

Ця методика заснована на застосуванні трьох критеріїв оцінки:

1. синтетичний показник ($M_t^{(1)}$),
2. рейтинг банку ($M_t^{(3)}$),
3. критерій Крамонова ($M_t^{(4)}$).

Всі ці три показники використовуються для оцінки банківського бізнесу.

Показник оцінки фінансового стану $M_t^{(1)}$ визначається на підставі системи таких коефіцієнтів:

Коефіцієнт надійності

$$K_n = K_{n1} * 0,5 + K_{n2} * 0,54,$$

де: K_{n1} = капітал / робітничі активи = $K_p / Ч_a$

Показує ступінь покриття ризикованих вкладень банківським капіталом,

$$K_{n2} = \text{захищений капітал}^{**} / \text{капітал} = K_z / K_p$$

Показує рівень іммобілізації капіталу.

Як показує практика, найчастіше при ухваленні рішення про вибір ділового партнера менеджери компанії оцінюють стан майбутнього партнера не з точки зору близькості до еталонного підприємства, а з точки зору віддаленості його від критичного (найгіршого підприємства). Тому виникає необхідність введення поняття «умовного задовільного підприємства» при виборі бази відліку рейтингової оцінки. Рейтинг банку $M_t^{(3)}$

$$R = \sum_{i=1}^L \frac{1}{LN_i} K_i = M_t^{(3)}$$

де: i – номер i – того показника;

L – число показників, використовуваних для рейтингової оцінки;

в даному випадку $L = 5$,

N_i – нормативні вимоги (мін значення) для i – того коефіцієнта;

K_i – i – тий коефіцієнт;

$1/LN_i$ – ваговий індекс i -того коефіцієнта.

У російській практиці оцінювання стану банківської структури широке поширення набула методика комплексної рейтингової оцінки банку, розроблена Крамоновим В. І. Критерій Крамонова $M_t^{(4)}$

Загальна формула для визначення величини рейтингового числа $N = M_t^{(4)}$ буде мати наступний вигляд:

$$M_t^{(4)} = N = \sum_{i=1}^n \frac{K_i V_i}{\mu_i} = 45K_1 + 20K_2 + 3,3K_3 + 15K_4 + 5K_5 + 0,33K_6$$

де N – рейтингове число, яке характеризує ступінь надійності і прибутковості банку, од.; для оптимального банку $N \approx 100$ од;

K_i – значення i -того коефіцієнта надійності та прибутковості банку;

V_i – вага i -того коефіцієнта; i – номер коефіцієнта.

Наукова новизна одержаних в роботі результатів:

1) вперше розроблено:

- модифікована методологія оцінки фінансового стану соціально-економічної системи;
- методологія оцінки вартості соціально-економічної системи;
- модифікована методологія побудови просторових економіко-математичних моделей;

- методологія обліку і зменшення невизначеностей, ризиків, похибок визначення показників діяльності соціально-економічних систем;
- методологія моніторингу та аналізу діяльності банківської структури;
- система аналізу і кількісної оцінки діяльності банківських структур в ретроспективі і в перспективі;
- інформаційні системи комп'ютерного забезпечення зазначених вище завдань.

2) вдосконалено: методологію кількісного аналізу банківських структур, вибору оптимального варіанту їх функціонування в перспективі, кількісного аналізу діяльності в перспективі і діагностичності показників їх діяльності в тому ж перспективному періоді.

На підставі аналізу великої кількості дослідних та практичних робіт з оцінки вартості фінансового стану промислових і фінансових підприємств була розроблена методика оцінки фінансового стану банківських структур

Всі кількісні розрахунки зроблені на основі розробленої методики, яка буде реалізована за допомогою комп'ютерних програм. Зазначена методика заснована на традиційних методах оцінки вартості соціально-економічних систем в Україні.

Результати дослідження. В результаті проведеного аналізу була розроблена ефективна, об'єктивна і комплексна методологія оцінки фінансового стану банку та його поліпшення стосовно до банківським структурам. Розроблена таким чином модифікована методологія застосована до оцінки фінансового стану та перерахування шляхів його покращення стосовно до умов функціонування Автокразбанку. Результати такого дослідження показали, що:

1. В роки ретроспективного періоду (2005÷2007 рр..) спостерігалось відносно незначна тенденція поліпшення фінансового стану банку приблизно в 4-5 разів менша, ніж в роки перспективного періоду під час «дії» рекомендованих заходів.

2. Протягом періоду 2007÷2009 рр.. спостерігається не дуже різке, але погіршення фінансового стану банку аж до «негативної» тенденції, що характеризує наявність кризових явищ у фінансовому стані банку.

3. Протягом 2010 – початку 2011 р. спостерігаються досить різке погіршення фінансового стану банку за темпами, приблизно, в 25 разів більш інтенсивно.

вним, ніж у попередні 2007÷2009 рр. Це провал у діяльності банку, який супроводжувався гіперкризисними явищами, вийти з яких можливо тільки в результаті впровадження заходів поліпшення фінансового стану банку.

4. Початок 2011 року (поточний період) характеризується все ж негативними темпами погіршення фінансовим станом банку, не дивлячись на впровадження комплексу рекомендуємо заходів поліпшення фінансового стану банку, тобто нормальний і ефективної роботи банку все ж ще немає. Цей період ознаменується застійними тенденціями повзучого характеру «викарабування» з кризового положення

5. Починаючи з 2011 року і по 2013 рік, в результаті впровадження рекомендованих груп заходів, для банку характерно вельми різке поліпшення фінансового стану (темп поліпшення фінансового стану приблизно в 5-6 разів більший, ніж відповідний темп поліпшення фінансового стану в ретроспективі в період 2005÷2007 року). Найбільший темп поліпшення фінансового стану в цьому періоді характерно для 5-ої групи заходів, найменший – для 2-ої групи заходів, середній – для третьої групи заходів. А для 4-ої групи заходів взагалі характерно погіршення фінансового стану банку, щоправда невеликими темпами, але погіршення.

6. На жаль, для 5-ї і 3-ї групи заходів протягом періоду кінець 2013÷2015 характерно погіршення фінансового стану банку, а для 3-ї групи заходів це погіршення призводить до кризового стану банку (щоправда невеликої величини) в 2015 році. Для 2-ої і 1-ої групи заходів у цей період (кінець 2013÷2015) характерне різке (особливо для 2-ої групи) поліпшення фінансового стану банку. Для 4-ої групи заходів цей період «знаменний» ще більш різким погіршенням фінансового стану, причому банк по цій групі заходів протягом 2011÷2015 р.р. буде перебувати весь час у кризовому стані, незважаючи на впровадження чергового комплексу заходів поліпшення фінансового стану банку.

Практичне значення одержаних у роботі результатів для Автокразбанку полягає у наступному:

- проведений моніторинг діяльності деяких банківських структур України;
- визначено комерційне, фінансове та економічне стан діяльності банку в ретроспективі та перспективі;

- дані кількісні рекомендації по функціонуванню Автокразбанку в перспективі;
- отримано можливість безперервної (у часі) оптимізації прийнятих кількісних рішень по функціонуванню Автокразбанку в перспективі;
- розроблений комплекс комп'ютерних програм для кількісної оцінки діяльності Автокразбанку.

Висновки. В результаті розробленої проф. Лернером Ю.І. методики необхідно зробити наступні висновки:

1. Як показав проведений аналіз літературних і практичних джерел, в даний час немає достатньо об'єктивної та, що особливо важливо, комплексної методології оцінки та поліпшення фінансового стану банківських структур. Вирішення цього питання, особливо в плані стійкості та надійності функціонування цих структур, в умовах фінансової, економічної та фондового кризи, що охопила майже всю світову економіку.

2. В зв'язку з вказівками, з використанням відділах діючих частин методик оцінки та покращення фінансового стану банківських структур, була розроблена ефективна, об'єктивна і комплексна методологія оцінки фінансового стану банку та його поліпшення стосовно до банківським структурам. Розроблена таким чином модифікована методологія застосована до оцінки фінансового стану та перерахування шляхів його покращення стосовно до умов функціонування Автокразбанку, результати такого дослідження наведені в цій роботі.

Список літератури: 1. Лернер Ю.І. Фінанси підприємств. Вид-во «Консульт», Харків, 2006 р. 2. Лернер Ю.І. Бізнес-планування виробничої та підприємницької діяльності в умовах ризиків. 3. Багратян Г., Кравченко І. «Криза та регулювання фінансової системи: уроки і перспективи»// Вісник Національного банку України. – 2009. – № 11.-С 19-23. 4. «Банківська справа» / Под ред. О.І. Лавришин. – М: Банківський і біржовий науково-консультаційний центр, 1992. 5. Грюнінг Х. Ван. Браїоновіч Братановіч С. «Аналіз банківських ризиків. Система оцінки корпоративного управління та управління фінансовим ризиком.» Пер. з англ. Вступ. їв. д.е.н. К.Р. Т Гірбекова. – М.: Вага. Світ, 2004. – 250 с.

Надійшла до редакції 12.01.2013

УДК 658.14

Методика оцінки та покращення фінансового стану банку / Лернер Ю. І., Малярова В. С. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 7(981). – С. 84–90. – Бібліогр.: 5 назв.

В данной работе предлагается методика улучшения финансового состояния предприятия на основе эффективного и оптимального принятия решений. Базовым предприятием был выбран банк «Автокразбанк». Был проведен анализ финансового состояния и оценка финансовой устойчивости иссле-

дуючого об'єкта. Как результат определены основные проблеме деятельности банка и ряд экономических инструментов для вывода предприятия из кризиса.

Ключевые слова: анализ, усовершенствование, финансовое состояние, решение, метод улучшения.

This paper proposes a methods to improve the financial condition of the company through effective and optimal decision making. The base now been selected is bank «Avtokrazbank.» Was performed financial analysis and assessment of financial stability study object. As a result, it was found the main problem of the banking and a number of economic instruments for the output of enterprise crisis.

Keywords: analysis, improvement, financial condition, decision, method improvement.

УДК 658.155:330.13

В. А. МІЩЕНКО, докт. екон. наук, проф., НТУ «ХПІ»,
Д. А. БОНДАРЕНКО, аспірант, НТУ «ХПІ».

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ПРОМИСЛОВОСТІ

В сучасних посткризових умовах господарювання для малих і середніх підприємств важливо регулярно проводити моніторинг своєї діяльності для виявлення на ранніх стадіях ймовірності появи невизначеностей і ризиків. У статті розглянуто показник прибутку в розрахунку на одного працівника як ключовий у визначенні ефективності діяльності підприємств. Проаналізовано думки провідних вчених та економістів у цій галузі знань і зроблені відповідні висновки.

Ключові слова: малі та середні підприємства, показник ефективності, діагностика, прибуток на одного працівника.

Постанова проблеми. Експерт світового бізнесу в області підвищення ефективності організаційного менеджменту Й. Адизес, вважає, що зміни – це свого роду феномен, що буде існувати, поки існує наш навколишній світ. Зміни можуть бути причиною для виникнення як сприятливих подій, так і проблем – це вже залежить від того, яке рішення приймається у зв'язку з виниклою зміною [1, с. 27]. Тому навіть таке явище як фінансово-економічна криза для одних малих і середніх підприємств (далі – МСП) може бути причиною втрат і банкрутства, а для інших сприятливою можливістю для росту й розвитку, а залежатиме це від тих рішень, які буде приймати керівництво.

Аналіз досліджень і публікацій. Особливостям діяльності підприємств в умовах кризових явищ і посткризові періоди, а так само специфіці антикризового керування присвячені роботи О. Д. Чернявского, Г. К. Таля, С. Є. Кована, Л. П. Мокрова, О. Н. Ряховской, А. Федотовой, В. В. Болотина, В. І. Соломатова, Е. М. Короткова, Р. О. Попова [2, 3, 4, 5, 6] та інших авторів. Питанням діагнос-